

Назва навчальної дисципліни	Позакласна робота з біології та основ здоров'я
Галузь знань	01 Освіта / Педагогіка
Спеціальність	014 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини)
Кількість кредитів	4
Шифр навчальної дисципліни	BK 17
Прізвище, ім'я, по батькові викладача	Бондаренко Тетяна Євгеніївна
Науковий ступінь	кандидат педагогічних наук
Вчене звання	—
Посада викладача	викладач кафедри біології, екології та методики їх навчання
Контактний телефон викладача	0985760429
Профайл викладача	http://www.kogpi.edu.te.ua/images/stories/me/stryktyr_a/kaf_biologia/tsytsyura.pdf
E-mail викладача	gena777tanya2@gmail.com
Розклад консультацій	Очні консультації
Час проведення	14.40 – 17.00
Місце проведення	45 ауд.

Опис дисципліни

Освітній компонент «Позакласна робота з біології та основ здоров'я» належить до варіативних дисциплін професійно-практичної підготовки фахівців за другим (магістерським) рівнем спеціальності 014 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини). Метою є підготовка здобувачів вищої освіти до організації позакласної роботи з біології та основ здоров'я у закладах загальної середньої освіти та у закладах фахової перед вищою освіти.

Навчальний контент

Теми лекцій	Теми практичних занять	Методи контролю	К-ть балів
Змістовий модуль I. Змістовий модуль 1. Значення, форми і види позакласної роботи з біології. Індивідуальна та групова позакласна робота			
Тема 1. Значення, форми і види позакласної роботи з біології та основ здоров'я	Сучасні форми позакласної роботи з біології та основ здоров'я	Усне та письмове опитування, тестовий контроль, виконання практичних завдань	30
Тема 2. Організація індивідуальної позакласної роботи з біології	Проектна діяльність у позакласній роботі з біології та основ здоров'я		
Тема 3. Учнівські біологічні об'єднання	Планування роботи гуртків залежно від вікових груп.		
Тема 4. Дослідницька робота учнів з біології та основ здоров'я у позакласній роботі	Фенологічні спостереження.		

	Досліди на навчально-дослідній ділянці		
	Досліди у куточку живої природи		
Змістовий модуль 2. Мета, завдання і зміст шкільної біологічної освіти			
Тема 5. Види масової позакласної роботи з біології та особливості її проведення	Організація масових позакласних заходів.	Усне та письмове опитування, тестовий контроль, виконання практичних завдань	30
Тема 6. Екскурсії і походи в природу.	Екскурсії, естафети, експедиції		
Тема 7. Організація позакласної роботи з основ здоров'я	Організація профілактики шкідливих звичок.		
Тема 8. Організація еколого-натуралістичної та природоохоронної роботи з учнями в позакласній роботі з біології	Інноваційні форми й методи екологічної освіти та виховання		
Тема 9. Позашкільна біологічна освіта	Традиційні форми роботи у позакласній і позашкільній біологічній освіті		
	Інноваційні форми роботи у позакласній і позашкільній біологічній освіті		
Індивідуальне навчально-дослідне завдання		Організація дослідницької роботи та оформлення портфоліо	10
Тестовий контроль			30
			100

Формування програмних компетентностей

Індекс в матриці ОП	Програмні компетентності
ІК	Здатність розв'язувати складні задачі або проблеми в галузі освіти, що передбачає здійснення інновацій та/або проведення педагогічних досліджень і характеризується невизначеністю умов
ЗК2	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
ЗК3	ЗК3. Здатність використовувати цифрові освітні ресурси, інформаційні та комунікаційні технології у професійній діяльності.
ЗК4	ЗК4. Здатність планувати та управляти освітньою діяльністю, забезпечувати та оцінювати якість виконуваних робіт.
ЗК5	ЗК5. Здатність виявляти та вирішувати проблеми у сфері професійної діяльності, бути критичним і самокритичним, креативним, приймати обґрунтовані рішення.

ЗК6	ЗК6. Здатність розробляти та презентувати освітні проекти, управляти ними та мотивувати виконавців на досягнення спільної мети.
ЗК7	ЗК7. Здатність здійснювати науково-педагогічні дослідження, прогнозувати та презентувати їх результати.
ЗК8	Здатність застосовувати в практичній діяльності стратегію сталого розвитку як екологізацію свідомості громадянина України.
ФК1	Здатність до поглиблення знань і розуміння предметної області та професійної діяльності, до використання інновацій у професійній діяльності.
ФК7	Здатність формувати в учнів культуру академічної доброчесності та дотримуватися її принципів у власній професійній діяльності.
ФК9	Здатність до усвідомлення досягнень біологічної та географічної науки і їх ролі у житті суспільства, спроможність користуватися новітніми досягненнями, необхідними для професійної та/або інноваційної діяльності.
ФК10	Здатність застосовувати та формувати знання з біології та основ здоров'я людини для пояснення будови, взаємодії, взаємозв'язків, походження, класифікації, значення, використання, поширення і організації живого на різних рівнях.
ФК11	ФК11. Здатність організувати і здійснювати дослідницьку діяльність з біології, основ здоров'я та географії в шкільній та позашкільній роботі.
ФК12	ФК12. Здатність формувати знання для обрання ефективних шляхів і способів збереження, зміцнення, відновлення здоров'я людини.
ФК13	ФК13. Спроможність розробляти та реалізовувати навчальні та наукові проекти з біології, основ здоров'я і географії, презентувати їх.
ФК16	ФК16. Здатність здійснювати самостійно та організувати дослідницьку діяльність здобувачів освіти з використанням сучасних методів і технологій, прикладних біологічних і географічних досліджень природних і суспільних явищ та процесів, адаптованих під конкретні умови освітньої діяльності, узагальнювати отримані результати, презентувати їх.
ФК18	Здатність до здобуття спеціалізованих умінь та навичок розв'язання проблем сучасної біологічної та географічної науки, педагогіки, психології, методики навчання, які необхідні для проведення наукових досліджень, провадження інноваційної наукової та педагогічної діяльності.
ФК19	Здатність до аналізу, представлення і поширення біологічної та географічної інформації, використання різноманітних письмових, усних та візуальних засобів, інформаційно-комунікаційні технологій.

Формування програмних результатів

Індекс в матриці ОП	Програмні результати навчання
РН2	Демонструє вміння застосовувати знання з психології, педагогіки, фундаментальних і прикладних наук у практичних ситуаціях здійснення освітньої діяльності, поглиблює знання з предметної області.
РН6	Описує методику розробки освітніх проектів, пояснює зміст та призначення їх етапів, аналізує спроможність управління процесом їх впровадження, прогнозує очікувані результати.
РН13	Демонструє уміння забезпечувати конструктивну та безпечну взаємодію з учасниками освітнього процесу, діяти автономно і в команді.
РН15	Демонструє дотримання культури академічної доброчесності у власній діяльності та вміння формувати її в учнів.
РН16	Володіє методами і сучасними технологіями навчання біології, основ здоров'я людини та географії, доступно використовує систему наукових знань у площині навчальних предметів, демонструє вміння організувати дослідницьку роботу здобувачів освіти.

PH19	Демонструє уміння здійснювати позакласну та позашкільну роботу з біологічних та географічних проблем і досліджень, формування, збереження екологічно здорового середовища і зміцнення здоров'я.
PH23	Обирає шляхи розв'язання практичних задач у професійній діяльності з методики навчання біології, основ здоров'я, географії та позанавчальної роботи з географічного, краєзнавчого, біологічного, здоров'язберігаючого або іншого фахового спрямування, творчо застосовує методи формування ключових і предметних компетентностей здобувачів у закладах освіти різного типу.
PH24	Знає та застосовує поняттєво-концептуальний апарат біології, здоров'я людини, географії, теоретичні й емпіричні досягнення психології, педагогіки та методики навчання, що дозволяє пов'язувати й порівнювати різні погляди на проблемні питання освітнього процесу, організувати дослідницьку роботу.
PH25	Обирає форми та методи організації освітнього процесу з орієнтацією на світовий і національний рівень, володіє вміннями працювати в глобальному інформаційному середовищі за фахом, підбирати спеціальну літературу.
PH26	Демонструє володіння спеціалізованими уміннями та навичками розв'язання проблем сучасної біологічної та географічної науки, педагогіки, психології, методики навчання, які є необхідними для проведення наукових досліджень, провадження інноваційної наукової та педагогічної діяльності.
PH27	Здійснює відбір, аналіз, представлення і поширення біологічної та географічної інформації, використовуючи різноманітні письмові, усні та візуальні засоби, інформаційно-комунікаційні технології.

Політика оцінювання

- **Політика щодо дедлайнів та перекладання:** Перекладання тем / модулів відбувається під час проведення консультацій керівника курсу.
- **Політика щодо академічної доброчесності:** Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час підготовки практичних завдань в процесі заняття.
- **Політика щодо відвідування:** Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.
- **Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів під час самостійної роботи та на практичних заняттях:**

1-2 бали – студент виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу, може поверхово аналізувати події, процеси, явища і робити певні висновки; відповідь його правильна, але недостатньо осмислена; самостійно відтворює більшу частину навчального матеріалу; відповідає за планом, висловлює власну думку щодо теми, вміє застосовувати знання для виконання за зразком; користується додатковими джерелами.

3 бали – знання студента є достатньо ґрунтовними, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, логічно висвітлює події з точки зору смислового взаємозв'язку, уміє аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки та залежності між явищами, фактами, робити висновки, загалом контролює власну діяльність. Відповідь повна, логічна, обґрунтована, але з деякими неточностями. Студент виявляє вміння рецензувати відповіді інших та опрацьовувати матеріал самостійно.

4 бали – студент володіє глибокими та міцними знаннями, здатний використовувати їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та протиріччя процесів; робить аргументовані висновки; критично оцінює окремі нові факти, явища, ідеї; використовує додаткові джерела та матеріали; самостійно визначає окремі цілі власної учбової діяльності;

вирішує творчі завдання; відрізняє упереджену інформацію від об'єктивної; здатен сприйняти іншу позицію як альтернативну.

5 балів – студент має системні, дієві знання, виявляє творчі здібності у навчальній діяльності, користується широким арсеналом засобів-доказів своєї думки, вирішує складні проблемні завдання, схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; вміє ставити й розв'язувати проблеми, самостійно здобувати та використовувати інформацію, виявляє власне ставлення до неї; самостійно виконує науково-дослідну роботу; логічно і творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; розвиває свої обдарування та нахили.

Тематика ІНДЗ

1. Гурткова робота з біології.
2. Організація біологічних вечорів.
3. Проведення тижня біології.
4. Проведення біологічних ігор.
5. Організація диспутів
6. Проведення вікторин.
7. Організація конкурсів.
8. Організація круглих столів.
9. Проведення виставок.
10. Проведення фенологічних спостережень.
11. Написання наукових робіт у МАН.
12. Проведення біологічних екскурсій.
13. Організація біологічних олімпіад.
14. Участь школярів у турнірах юних біологів.
15. Дослідницька робота юннатів у куточку живої природи.
16. Розробка сценаріїв позакласних заходів із використанням нових форм та методів навчання.
17. Методика застосування комп'ютерних технологій у позакласній роботі з біології.

Літературні джерела

1. Биковська О.В. Деякі аспекти модернізації позашкільної освіти. Педагогіка і психологія формування творчої особистості: проблеми і пошуки : зб. наук. пр. Київ; Запоріжжя, 2003. Вип. 26. С. 124-127.
2. Биковська О.В. Позашкільна освіта України в умовах інтеграції в європейський освітній простір. *Інноваційна діяльність сучасного позашкільного навчального закладу: досвід, пошуки, проблеми* : зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф., (Кіровоград, 25-27 жовт. 2006 р.) / М-во освіти і науки України, Управління освіти і науки Кіровоград. обл. держ. адміністрації, Кіровоград. обл. центр дит. та юнац. творчості. Кіровоград, 2006. С. 20-37.
3. Биковська О.В. Теоретико-методичні основи позашкільної освіти в Україні: монографія. Київ : ІВЦ АЛКОН, 2006. 356 с.
4. Биковська О. В., Бут С. В., Дмитренко О. П. Позашкільна освіта в Україні : навч. посіб. / за ред. О. В. Биковської. Київ : ІВЦ АЛКОН, 2006. 224 с.
5. Білянська М. М. Організація еколого-педагогічної діяльності : навч. посіб. ; Нац. ак. пед. наук України; Ін-т вищої освіти. Київ: Ліра-К. 2017. 184 с.
6. Вербицький В. Технологізація навчально-виховного процесу сучасного позашкільного еколого-натуралістичного навчального закладу : методичний посібник. Київ: АБЕРС, 2010. 112 с.

7. Гнедашев В.М. Програма організації науково-дослідницької діяльності учнів. Харків : Вид.група «Основа», 2005. 130 с.
8. Голобородько В. В. Наукова робота учнів. Харків : Вид. група «Основа», 2005. 78 с.
9. Грицай Н.Б. Методика проведення біологічних екскурсій у природу. Харків : Вид. група «Основа», 2011. 110 с.
10. Грицай Н. Б. Методика проведення біологічних екскурсій. *Біологія. Шкільний світ*. 2011. № 10 (658). С. 3–6.
11. Грицай Н.Б. Методика навчання біології : навчальний посібник. Львів : Науковий світ – 2000». 2019. 312 с.
12. Грицай Н.Б. Методика підготовки та проведення екскурсій з біології : навчально-методичний посібник. Рівне : О. Зень, 2016. 232 с.
13. Грицай Н.Б. Методика позакласної роботи з біології: Курс лекцій. Рівне: МEGУ імені академіка Степана Дем'янчука, 2005. 108 с.
14. Грицай Н.Б. Методика позакласної роботи з біології. Дистанційний курс : навч. посіб. Рівне: МEGУ імені академіка Степана Дем'янчука, 2010. 164 с.
15. Дослідницька робота школярів з біології: навчально-методичний посібник / За заг. ред. к.б.н. С. М. Панченка, Л. В. Тихенко. Суми: ВТД «Університетська книга», 2008. 368 с.
16. Екологічне виховання учнів : посібник для вчителів / укл.: П.М. Щербань, Є. І. Коваленко, Н. І. Белкіна та ін.; за заг. ред. П. М. Щербаня ; Міністерство освіти і науки України, Ніжинський державний педагогічний університет імені Миколи Гоголя. Ніжин : НДПУ ім. М. Гоголя, 2003. 238 с.
17. Методичні рекомендації щодо організації науково-дослідницької діяльності учнів у відділенні екології та аграрних наук Малої академії наук України: методичний посібник / за заг. ред. О. В. Лісового. Київ : ТОВ «Праймдрук», 2012. 52 с.
18. Мороз І. В.,Грицай Н. Б. Позакласна робота з біології: навч. посіб. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2008. 272 с.
19. Недодатко Н. Роль учителя в управлінні навчально-дослідницькою діяльністю школярів . *Рідна школа*. 2002. № 5. С. 30-33.
20. Олійник І. Позакласна робота з біології та хімії. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2005. 72 с.
21. Основи еколого-натуралістичної освіти: науково-методичний посібник / за ред. В.В. Вербицького. Київ, 2005. 490 с.
22. Основи організації науково-дослідної роботи школярів / Шиян Н.І., Самусенко Ю.В., Джурка Г.Ф., Гуріненко Н.О., Карюк З.П., Жовновата М.А. Полтава, 2003. 68 с.
23. Програми гуртків з біології, екології, сільського господарства для загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладів / під ред. В. В. Вербицького. Київ: СМП –АВЕРС, 2001. 235 с.
24. Пустовіт Г.П. Позашкільна освіта і виховання: дидактичні основи методів навчально-виховної роботи. Суми : ВТД «Університетська книга», 2008. Кн. 2. 272 с.
25. Пустовіт Г.П. Позашкільна освіта і виховання: теоретико-дидактичний аспект : монографія. Кн. 1 : Вид. друге доп. і випр. Вид-во МДУ ім. В.О. Сухомлинського. 2010. 379 с.
26. Пустовіт Г.П. Теоретико-методичні основи екологічної освіти і виховання учнів 1-9 класів у позашкільних навчальних закладах: автореф. дис... д-ра пед. наук: 13.00.07 / Пустовіт Григорій Петрович ; Тернопільський національний педагогічний ун-т ім. Володимира Гнатюка. Тернопіль, 2005. 51 с.

27. Пустовіт Г.П. Теоретичні концепти мети сучасної позашкільної освіти і виховання. *Педагогічна і психологічна науки в Україні* : зб. наук. праць : в 5 т. Т.1 : Загальна педагогіка та філософія освіти. Київ : Педагогічна думка, 2012. С. 95– 107.
28. Робота з обдарованими учнями. Біологічні секції МАН / упоряд. К.М. Задорожний. Харків : Видавнича група «Основа», 2006. 128 с. (Бібліотека журналу «Біологія»; вип. 12(48)).
29. Скиба М. Екологічна освіта і виховання школярів у процесі позакласної роботи. Рідна школа. 2013. №1–2. С. 48-52.
30. Скиба Ю.А., Скиба М.М. Науково-дослідна робота з біології та екології у середніх та вищих навчальних закладах. Навчальний посібник. Київ: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2007. 68 с.
31. Сорочинська О. А. Еколого-натуралістична робота у школі : навч.-метод. посіб. / уклад. Оксана Сорочинська. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. 563 с.
32. Сорочинська О.А. Підготовка майбутнього вчителя біології до позакласної еколого-натуралістичної роботи з учнями основної школи: автореф. дис. на здоб. наук. ступ. к. п. н. Житомир, 2017. 22 с.
33. Тагліна О.В. Тиждень біології в школі. 7-11 класи. Харків: Веста: Вид-во «Ранок», 2010. 176 с.
34. Тиждень біології в школі. Вип. 4 / уклад. К. Задорожний, 2008. 127 с. (Бібліотека журналу «Біологія» ; вип. 1(61)).
35. Шамрай С.М., Задорожний К.М. Біологічні експерименти в школі. Харків: Основа, 2003. 96 с. (Серія „Бібліотека журналу „Біологія”; Вип. 12).

Інформаційні ресурси

- 1.http://npu.edu.ua/!e-book/book/html/D/ipgoe_ktmn_Moroz%20I.V.%20Zagalna%20metodyka%20navchannya%20biologii/
- 2.http://npu.edu.ua/!e-book/book/html/D/ipgoe_ktmn_Gonchar_Formy_ta_metodychni_priyomy_navchannya_biologii/
- 3.http://npu.edu.ua/!e-book/book/html/D/ipgoe_ktmn_Mollis_Aktivnye_formy_metody/